

ОТАМАН АРМІЇ НЕСКОРЕНОЇ УКРАЇНИ ТАРАС БУЛЬБА-БОРОВЕЦЬ

Рівненська обласна рада оголосила 2018-й роком Тараса Бульби-Боровця, засновника Української повстанської армії «Поліська Січ». У цьому році виповнюється 110 років з дня народження видатного борця за незалежність України.

«Армія без держави — це те ж, що і держава без армії. В одному й другому випадку, особливо на етапі становлення, одна існуюча сама по собі структура, як і друга, приречена на неуспіх».

Тарас Бульба-Боровець.

Тарас (за деякими даними — Максим) Дмитрович Боровець (Тарас, Ристриченко, Байда, Бульба Тарас) народився 9 березня 1908 року в селі Бистричі Березнівського району на Рівненщині. Сім'я була багатодітною (дев'ятеро дітей) та малоземельною. У дитинстві, за схожий на картоплину ніс, старші діти прозвали Тараса «Бульбою». «За цю зневагу, — писав перегадом Боровець у книжці «Армія без держави», — я дуже гнівався і суворо відбивався. Коли ж у школі прочитав гоголівського «Тараса Бульбу», то почав своїм ім'ям гордитися».

Дитинство і юність його минули під впливом розповідей діда Уляна про трагічну історію України, про прадіда, котрий виступив разом з Мазепою на боці Карла XII проти жорстокого Петра I.

Не маючи змоги навчатись у школі через скрутне матеріальне становище сім'ї, Тарас Боровець наполегливо займався самоосвітою. Багато читав, цікавився

Там він познайомився з багатьма відомими націоналістами, людьми різних політичних поглядів. Дружба з деякими тривала довгий час, як це мало місце з Іваном Міtringою.

За зразкову поведінку Боровця звільнили достроково навесні 1935 року.

З осені 1935-го до зими 1937-го він займався органі-

В лютому 1942 р. повстанські загони на чолі Бульби-Боровця діяли в Костопільському та інших районах. В березні-квітні 1943 р. вів переговори з штабом УПА-Північ, однак пропозицію про входження його відділів в єдиний повстанський рух Бульба-Боровець відхилив.

В липні 1943-го Бульба-Боровець перейменував очолювані ним загони в Українську Народно-Револу-

ному Поліссі дуже сприяла політизація людей. Після революції та громадянської війни величезні маси населення були буквально кинені у вир політичного життя. На Поліссі з'явилося багато партій, спілок, угруповань. Сприяло цьому також і те, що населення Полісся й Волині, особливо селянство, було православним. На думку ряду дослідників, православ'я порівняно з католицизмом є демократичнішим, сприяє розвою політичного плюралізму.

Розмаїття думок і поглядів не могло не торкнутися і Тараса Боровця.

Вирішальну ж роль у залученні його до політики відіграв сотник Василь Раєвський. Він у 1932 році познайомив Боровця з полковником колишньої армії УНР Іваном Литвиненком.

Познайомившись із Боровцем, полковник Литвиненко розгледів у ньому організаторські здібності й залучив до виконання своїх завдань. Саме за його дорученням Тарас декілька разів нелегально переходив кордон з СРСР. Там він на власні очі побачив організований більшовиками голодомор українського народу. Своє враження від побаченого Тарас Боровець описав у творі в п'яти томах — «Людоїди». Його було опубліковано під псевдонімом «Ристриченко».

У цей же час, за порадою полковника Литвиненка і за допомогою сотника Раєвського, майбутній отаман засновує невелику підпільну організацію під назвою «Українське Національне Відродження», яку сам і очолив. Слід зазначити, що ніяких архівних матеріалів чи згадок учасників цих подій щодо існування такої організації немає. Відсутні й документальні підтвердження з боку польської поліції, яка надзвичайно ретельно фіксувала діяльність будь-яких політичних сил на терені, маючи при цьому широку мережу шпигунів і провокаторів. Водночас польська поліція відзначила приналежність Тараса Боровця до ОУН. У червні 1934 року українські націоналісти вбили польського міністра внутрішніх справ Броніслава Перацького. Прокотилася хвиля арештів.

Захопила вона і Тараса Боровця. Крім зв'язків з ОУН, на суді йому було інкриміновано написання книги антипольського спрямування «Пан депутат у Сеймі». У ній він висміяв польську парламентську «демократичну» систему. Були у книжці також наскоки на високих посадових осіб. За це Боровця кинули на три роки в концентраційний табір у Картузській Березі.

у війні і Тарас Боровець з боку польських властей припинялись. Узимку 1937 року йому було заборонено жити у прикордонній зоні й наказано переїхати вглиб Польщі. Боровець переїздить до Варшави. Польсько-німецька війна застала його у столиці Польщі. Там він стає свідком напливу втікачів із Західної України, яка у вересні 1939 року опинилась під контролем Червоної Армії.

Деякий час Тарас Боровець працює у Варшаві в допомоговому комітеті. Проте через напружені стосунки з керівництвом він залишає допомоговий комітет і переїздить до Кракова.

Заснування власного виробництва (у Кракові вузького — за одними джерелами, за іншими — у Холмі — виготовлення ікон) вказує на те, що майбутній генерал-хорунжий відійшов від активної участі в політичному житті. Але саме у краківському періоді діяльності Боровця є один важливий момент. За деякими публікаціями, він у цей час був агентом абверу — нацистської військової розвідки.

1 серпня 1940 року він разом з Валентиною Кульчинською, дочкою отця Євгена Кульчинського з Дермані — відомого діяча визвольних змагань 1917-1920 років, з допомогою полковника Литвиненка переходить кордон між Німеччиною і Радянським Союзом. За кілька днів блукань лісами й болотами Тарас Боровець таємно добирається до хати жителя хутора Погулянки, що біля містечка Степань, Кудрі Григорія Михайловича. До кінця вересня він нелегально залишався у нього. Кудря залучив до виконання доручень Боровця своїх знайомих і родичів.

Деякі німецькі документи свідчать про організаційну роботу, яку проводив на Поліссі майбутній отаман у передвоєнні роки.

В 1939-41 рр. під час більшовицької окупації продовжував роботу по організації націоналістичного підпілля на Поліссі і Волині. На початку німецько-радянської війни, у 1941-45 рр. Бульба-Боровець сформував і очолив партизанські віділи Поліської Січі в м.Олевську. У серпні 1941 року загони вояків Тараса Бульби-Боровця першими увійшли у містечко Олевськ. В Олевську було запроваджено українське управління, зорганізовано міліцію, сформовано Українську повстанську армію «Поліська Січ». З середини серпня до середини листопада 1941 року Олевськ був столицею вільної української «республіки» з новими назвами вулиць, яка увійшла в історію під назвою Олевська Республіка.

року УНРА була роззброєна частинами Української Повстанської Армії.

Наприкінці листопада 1943 року Тарас Бульба-Боровець, передбачаючи швидкий крах нацистів та насунання нового окупанта - Червоної Армії, Тарас Бульба-Боровець поїхав до Берліна. Метою цього візиту була спроба домовитись із німцями про можливість використання полишеної ними в Україні зброї та визволити з ув'язнення Степана Бандеру, що мав би покласти край необдуманим діям Миколи Лебеда та пришвидшити формування справжньої УПА. Однак гестапо заарештовує Бульбу-Боровця та ув'язнюють його в концтаборі Заксенгаузен в камері №77. Зовсім неподалік, в камері № 73, перебував Степан Бандера.

У серпні 1944 року Тарас вийшов на волю і після короткого лікування в Польщі зустрічається з Президентом УНР в екзилі А.Лівицьким, з яким обговорюють питання продовження боротьби в нових умовах, що склалася в Європі.

Протягом березня-травня 1945 року був командиром парашутно-диверсійної бригади «Групи Б» Української Національної Армії в Німеччині. Після розгрому фашистів перебував у еміграції в Західній Німеччині. З 1948 р. жив як емігрант у Канаді. Організував і був провідником Української Національної Гвардії, організатором і співробітником видань «Бюлетень Головної Команди УНГ», органу УНГ «Меч і воля», вишкільних зошитів «Військова справа», летючок «Залізний заслон» тощо.

Помер 15 травня 1981 року, похований у Нью-Йорку. Своєрідним підсумком життєвого шляху Тараса Бульби-Боровця стали його спогади «Армія без держави. Слава і трагедія українського повстанського руху». В силу об'єктивних обставин вона довго не могла вийти в світ. І лише в 1981 році ці спогади були видані Інститутом дослідів Волині в м.Вінніпег (Канада). Книга написана легкою, доступною мовою й стала своєрідним пам'ятником тим українцям, які в роки Другої світової війни зі зброєю в руках, не маючи власної держави, боролися за визволення українського народу від іноземних поневолювачів, боролися за вільну, соборну, незалежну українську державу.

За матеріалами книги Івана Ольховського «Засновник УПА(1941-1943)» та дослідження Володири Дзьобака «Тарас Боровець і «Поліська Січ».